

Woninginbraken

Publicaties wetenschappelijk onderzoek -
Veiligheid en Preventie - Nummer 4

Woninginbraken

Opdrachtgever:

Patrick Dewael
Vice-Eerste Minister
Minister van Binnenlandse Zaken

Promotoren:

Prof. dr. Paul Ponsaers, Universiteit Gent
Prof. dr. Els Enhus, Vrije Universiteit Brussel
In het samenwerkingsverband Interuniversitaire
Onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse

Onderzoeker:

Isabel Verwee, Universiteit Gent

Looptijd:

1 december 2005 tot en met 31 januari 2007

■ Voorwoord

Woninginbraken zijn een belangrijk aandachtspunt in het federale én lokale veiligheids- en preventiebeleid. In de loop der jaren zijn al veel initiatieven ontwikkeld met de bedoeling om een halt toe te roepen aan dit fenomeen en het terug te dringen. Toch blijft de vraag naar (ver)nieuwe(nde) preventieprojecten en -maatregelen groot.

De Algemene Directie Veiligheid en Preventie heeft de studie 'woninginbraken: diefstalpraktijk en preventiebeleid' laten uitvoeren om te onderzoeken hoe een inbraak concreet plaatsvindt. Verder is het de bedoeling om het door ons ontwikkelde preventiebeleid aan deze inzichten te toetsen en eventueel aan te passen.

Het onderzoek is uitgevoerd door de Interuniversitaire Onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse. Mevrouw Isabel Verwee heeft het onderzoekswerk verricht en werd hierin bijgestaan door prof. dr. Paul Ponsaers (Universiteit Gent, promotor) en prof. dr. Els Enhus (Vrije Universiteit Brussel, copromotor).

Deze onderzoeksequipe heeft ons inzicht kunnen bieden in de actuele en concrete diefstalpraktijk door inbrekers te ondervragen. Door het perspectief van de dader vervolgens te introduceren in het preventiedebat, kon hier een nieuwe impuls aan worden gegeven.

Het belang van dit onderzoek mag niet worden onderschat. Het laat mijn Algemene Directie immers toe om het preventiebeleid dat door ons wordt gevoerd, te evalueren: Zijn er nog lacunes in ons beleid? Hoe succesvol zijn de reeds genomen initiatieven? Zijn er maatregelen waar wij nog niet aan gedacht hebben? Is er nood aan nieuwe projecten of kan woningdiefstal nooit voorkomen worden?

Via deze brochure wil ik de resultaten van dit onderzoek met de partners van de Algemene Directie Veiligheid en Preventie delen.

Ik bedank de onderzoeksequipe voor het geleverde werk. Verder richt ik ook een woord van dank tot de leden van het begeleidingscomité. Zij hebben immers met veel enthousiasme deze studie opgevolgd en hieraan een waardevolle bijdrage geleverd.

Jérôme Glorie
Directeur-generaal
Veiligheid en Preventie,
FOD Binnenlandse Zaken

1. Het onderzoek: methodologie ¹

In dit onderzoek staat de bevraging van woninginbrekers centraal. Hiervoor werden in het totaal 56 gedetineerden aangesproken in de gevangenissen van Gent, Oudenaarde, Doornik en Lantin. Deze gevangenissen werden geselecteerd omdat zij naar capaciteit en aard van bestrafing verschillen. De onderzoeksequipe heeft met andere woorden geprobeerd om hierin zo gedifferentieerd mogelijk te zijn.

De respondenten werden geselecteerd op basis van hun gerechtelijk verleden. Zij hebben uiteraard op vrijwillige basis aan het onderzoek meegewerkt.

Enkele kenmerken van de respondentenpopulatie:

- 80,36% van de ondervraagden heeft de Belgische nationaliteit. De tweede meest voorkomende nationaliteit is de Marokkaanse met 7,14%. De Albanese en Italiaanse volgen met 3,57% en de Algerijnse, Braziliaanse en Franse nationaliteit zijn de hekkensluiters.
- Slechts 2 respondenten zijn van het vrouwelijke geslacht.
- 42,86% is geboren tussen 1970 en 1980. De overigen tussen 1960 en 1970 (23%) en 1980 en 1985 (ook 23%). Slechts een minderheid (8%) is van voor 1960.
- 77% van de gedetineerden is ongehuwd en 14% gescheiden. De overige 9% is gehuwd.
- 22 Geïnterviewden hebben een beroep, zoals schilder, lasser, elektricien en chauffeur. 60,7% is daarentegen werkloos.

In de laatste fase van het onderzoek zijn de resultaten van de interviews teruggekoppeld naar het preventiebeleid. Dit heeft geleid tot een aantal aanbevelingen.

Vooraleer wordt ingegaan op de resultaten van het onderzoek, moet een opmerking gemaakt worden bij de beperkingen van deze studie. In de eerste plaats zijn 56 inbrekers bij lange na niet representatief. Toch verschaffen de interviews ons een aantal interessante inzichten en bevestigen zij enkele veronderstellingen. In de tweede plaats moet opgemerkt worden dat niet alle inbrekers in de gevangenis zitten. De professionelen zullen hier wellicht niet terug te vinden zijn en dit impliceert

¹ De samenvatting van het onderzoek werd gebaseerd op I., VERWEE, P., PONSAERS en E., ENHUS, 'Inbreken is mijn vak.' Textuur en praktijk van woninginbraak, Boom Juridische Uitgevers, 2007.

dat de doelgroep van dit onderzoek eerder beperkt is. Maar: als we de inbreker niet in de gevangenis kunnen terugvinden, waar dan wel? Verder en tot slot, kan gesteld worden dat met dit onderzoek het fenomeen van de rondtrekkende dadergroeperingen niet is onderzocht. Dit was ook niet onze bedoeling.

2. De resultaten

2.1. De inbreker: wie is hij?

Hoe word je een inbreker?

Veel gedetineerden geven aan dat hun gedrag veroorzaakt is door een problematisch verleden. Waaraan herkent men een dergelijk verleden? Een slechte relatie met ouders, vrienden, broers en zussen. Vaak is er ook sprake van een verslavingsproblematiek, de afwezigheid van een sociaal vangnet, werkloosheid, illegaliteit, gezondheidsproblemen, aanrakingen met politie en justitie,

De gedetineerden geven aan dat zij wat dit betreft in een vicieuze cirkel terechtkomen en de onderzoeksequipe maakt dan ook melding van een aantal schrijnende levensverhalen.

Veelal wordt het gedrag toegeschreven aan de jeugdige leeftijd of wordt dit gebruikt als 'alibi': *'Ik brak zeer jong in en besepte niet wat dat was'*. Het afwezige morele normbesef, het onschuldige karakter van een minderjarige en het puberale gedrag (kwajongenstreken) worden hier naar voren geschoven als excuus. Uit de verhalen van de respondenten blijkt dat inbreken op jeugdige leeftijd vooral het gevolg is van een problematische leefsituatie (cfr. supra). Het is dus belangrijk om hier tijdig op in te spelen door bijvoorbeeld voor een divers aanbod aan ontspanningsmogelijkheden te zorgen, gespecialiseerde begeleidingscentra in te schakelen of in buurtwerking en straathoekwerk te voorzien. Met betrekking tot de minderjarigheid van sommige inbrekers moet worden opgemerkt dat voor hen de kans op een straf bijzonder klein is (*'Ze kunnen me toch niets maken'*). Meerderjarigen nemen minderjarigen vaak mee op pad, al is het maar omdat deze laatsten gemakkelijker door een klein raam passen en vlug kunnen wegrekken in geval van nood.

Een ander veel voorkomende verantwoording voor het gedrag, blijkt 'de ander' te zijn: *'Het zijn de anderen die me bewegen tot het plegen van een inbraak'*. Hiermee schuift men de verantwoordelijkheid van zich af en grijpt men het sociale mechanisme 'groepsdruk' aan als verklarende factor.

Een behoorlijk aantal gedetineerden zegt verder dat zij zich misnoegd voelt en bovenal ontgoocheld is in de samenleving. Dit omwille van allerhande persoonlijke redenen. Men kan hierbij bijvoorbeeld denken aan het niet ontvangen van een

werkloosheids- of invaliditeitsuitkering. Men voelt zich bovendien vaak gestigmatiseerd, omdat het met gerechtelijke antecedenten niet gemakkelijk is om een baan te vinden. De respondenten uiten dan ook regelmatig gevoelens van frustratie en wraak tegenover de maatschappij.

Beweegredenen die in mindere mate aan bod komen, zijn bijvoorbeeld: plezier, de kick, verveling en het stellen van problematisch gedrag als noodkreet.

Uit het onderzoek blijkt dus dat de gedetineerden hun gedrag altijd proberen te verantwoorden. Ze proberen het te rationaliseren omdat ze zich ervan bewust zijn dat dit eigenlijk niet door de beugel kan.

Inbreken moet je leren?

Aan de carrière van een inbreker gaat over het algemeen geen intens leerproces vooraf. Dit is een vaststelling die meermaals is bevestigd tijdens de interviews met gedetineerden. Gewoonte en ervaring spelen hierin eerder een doorslaggevende rol en telkens als men een inbraak pleegt, houdt men rekening met voorgaande bevindingen. Verder – en dit is een heel markante vaststelling (zie ook verder) – blijkt het nog altijd niet erg moeilijk te zijn om een huis binnen te dringen. Dit verklaart ook waarom men geen doorgewinterde crimineel moet zijn om een inbraak te plegen. In vergelijking met andere delicten wordt aan een woninginbraak dan ook een zeer lage status toegekend.

De eerste inbraak wordt doorgaans gepleegd op minderjarige leeftijd. Door te experimenteren op eigen houtje en door te leren van een meer ervaren inbreker wordt het leerproces in gang gezet. Een behoorlijk aantal geïnterviewden vertelt dat ze de knepen van het vak hebben geleerd van een leermeester. Deze leermeester is meestal enkele jaartjes ouder en 'leert' anderen hoe een goede inbraak gepleegd moet worden. Het bestaan van een rekruteringsproces georganiseerd door oudere daders is niet ter sprake gekomen.

Het leerproces kan geplaatst worden op een continuüm met aan het ene uiterste een bewust leerproces en aan de andere kant de onbewuste versie daarvan. Aan de bewuste zijde worden verhalen geplaatst zoals deze van de leermeesters. Een mooi voorbeeld hiervan is zigeuners die iemand 'gaatjes' leren boren. Aan de andere kant komen dan weer gevangenisverhalen te staan. De 'gevangenis als leerschool' is een leuze die veelvuldig door de onderzoeksequipe werd opgetekend. Doordat

dadere van diverse delicten onder één dak wonen, wordt allerhande kennis doorgegeven. Tijdens de interviews is bevestigd dat in de gevangnissen voortdurend over de gepleegde feiten wordt gesproken en voornamelijk over de do en dont's van een delict. Slechts een kleine minderheid van de respondenten weigert deel te nemen aan deze gesprekken: zij doen dit af als opschepperij.

Carrièrecriminelen of niet?

Eerder is al aangehaald dat inbreken geen moeilijke onderneming is. De reden hiervoor is te zoeken in een onverwachte hoek: het nonchalante gedrag van de inwoners! Dit maakt bijvoorbeeld dat sleutels nog altijd onder de deurmat worden verstopt of deuren blijven openstaan. Als je dit combineert met het beperkte aantal beveiligingsmaatregelen dat over het algemeen wordt getroffen, blijft inbreken voor sommigen kinderspel. Dit betekent dat de buit die door een inbraak wordt bekomen, eenvoudig en snel te verdienen is. Dit maakt het opnieuw plegen van een inbraak zeer verleidelijk, vooral gezien de perceptie van een lage pakkans.

Hoewel de helft van de respondenten aan zijn of haar inbraken een zekere mate van specialisatie toekent, merken we slechts bij een minderheid een sterk professionalisme op. De *professionals* zijn degenen met ervaring, geavanceerde kennis, trucjes en technieken. De personen die voor dit onderzoek zijn bevraged, kunnen echter niet op deze manier gekarakteriseerd worden.

Ongeacht de mate waarin een inbreker meer of minder professioneel is, blijkt uit dit onderzoek dat de respondentenpopulatie hoofdzakelijk een recidiverende populatie is. De onderzoeksequipe heeft dan ook een aantal vragen gesteld over de manier waarop tegen dit gedrag wordt aangekeken. De meerderheid blijkt inbreken niet als een beroep te beschouwen. Een minderheid echter werpt in het gesprek woorden op zoals 'de stiel', een inkomen, het werk,... . Dit duidt dan weer op het beroepsmatige karakter van het inbreken.

Uit de analyse van de criminele carrière blijkt dat dadere eerder 'generalisten' dan 'specialisten' zijn. Immers, de meeste respondenten beperken zich niet tot woninginbraken, dan wel een bredere categorie van vermogensdelicten. De dadere zijn dan ook eerder veelzijdig. Zo zijn er zeer veel dadere van woninginbraken die eerder al werden veroordeeld voor geweld en bijvoorbeeld het gebruik, bezit of handel in verdovende middelen. Gezien de verschillende gerechtelijke antecedenten en

ook de verschillende beweegredenen om inbraken te plegen, kan men niet spreken van dé inbreker: hier kan immers oneindig op worden gevarieerd.

Stoppen met het plegen van inbraken blijkt geen sinecure te zijn. Zoals eerder al werd gezegd, levert dit gedrag niet alleen snel en eenvoudig geld, er is ook sprake van een lage moeilijkheidsgraad en dus een (bijna) maximale kans op succes. Bovendien blijkt stoppen niet simpel te zijn omdat het vertrouwde milieu dan achtergelaten moet worden. Toch is een opvallende reactie van bijna alle inbrekers die voor dit onderzoek werden ondervraagd: *'Deze keer stop ik ermee'*.

En de omgeving?

De meerderheid van de respondenten heeft een conflict gehad met familie, vrienden of anderen op het moment van de feiten. Dezen zouden de gedetineerden bovendien veelvuldig hebben gewaarschuwd voor het criminele gedrag en de gevolgen daarvan. Vaak konden de inbrekers dit dan ook niet verbergen. De opmerkingen die vanuit deze sociale netwerken worden geuit, blijken echter geen effect te hebben op de inbreker en diens gedrag.

Eenmaal in de gevangenis, blijkt de steun van ouders, partner, kinderen en vrienden van fundamenteel belang voor de betrokkenen. Zij voelen zich dan ook voorname-lijk ten aanzien van deze personen schuldig of machteloos omdat ze er niet zijn en de zorg niet voor hen kunnen opnemen. 29% van de inbrekers krijgt in de gevangenis geen bezoek. 71% heeft echter het contact kunnen behouden of zelfs herstellen na een conflict.

Bij wie breken we in en bij wie niet? De inbrekerscode

Uit de interviews blijkt dat inbrekers een deontologische code hanteren. Deze bestaat uit een aantal principes (normen en waarden) die over het algemeen goed worden nageleefd.

Zo mag men niet inbreken als er nog iemand in het huis aanwezig is. Op deze manier probeert men geweld te vermijden. De onderzoeksequipe heeft hierbij wel moeten opmerken dat de respondenten die geweld en bedreiging afkeuren, hier wel al voor veroordeeld werden. In deze gevallen wordt echter vaak een zeer nauwe interpretatie gegeven van wat onder geweld of bedreiging moet worden verstaan.

Uit de interviews is duidelijk geworden dat de inbrekers niet kunnen voorspellen hoe men zou reageren als er 'gevaar' dreigt. Hiermee wordt bijvoorbeeld de onverwachte aanwezigheid van een bewoner bedoeld. Vaak geven de respondenten aan dat ze in deze gevallen toch niet zouden terugdeinzen voor geweld. Voor het slachtoffer is het in dit geval van belang om de dader niet te benaderen. Hij/zij moet handelen in het belang van diens levensbehoud en dus niet in functie van goederen.

Verder wordt geprobeerd om zo weinig mogelijk schade aan te richten aan de woning. Dit vindt men moreel immers niet verantwoord. Anderzijds redeneren de respondenten dat het slachtoffer minder snel opmerkt dat er ingebroken is als er geen sporen zijn van braak. Op deze manier krijgen deze laatsten meer tijd om te ontkomen en de gestolen goederen te verkopen.

De deontologische principes hebben ook betrekking op de beoogde slachtoffers. Zo zal een inbreker niet snel inbreken bij familie, kennis of vrienden. Volgens dezelfde logica redeneert de inbreker ook dat stelen bij bedrijven of winkels minder erg is omdat: *'Indien men in een huis inbreekt, raak je mensen persoonlijk terwijl men bij een bedrijfs- of winkeldiefstal de verzekeringen treft'*. Daarnaast zal een inbreker liever in een rijke of residentiële buurt inbreken omdat deze mensen *'toch genoeg hebben'* of *'ze wel tegen een stootje kunnen'*.

Opmerkelijk is ook dat er een identificatieproces plaatsvindt tussen de inbreker en de arbeider of werkloze. De respondenten geven immers aan dat ze liever niet inbreken bij 'lotgenoten'. Ook bejaarden zijn geen aantrekkelijke categorie omdat het risico op blijvende invaliditeit of een ander lichamelijk gebrek groter is.

Bij de code die door inbrekers wordt toegepast, moet natuurlijk wel een kantteking geplaatst worden. Zo kan verwacht worden dat er niet veel te rapen valt bij werklozen of bijvoorbeeld bejaarden en dat dit – aanvullend op de bovenstaande – een reden is om deze doelgroepen niet te viseren. De omgekeerde redenering kan dan weer toegepast worden op rijkere slachtoffers of bedrijven. Verder is het zo dat diefstal met geweld zwaarder wordt bestraft, en dit zou wel eens de reden kunnen zijn waarom agressie zo veel mogelijk vermeden wordt.

Wat is de buit?

Geld, goud en juwelen ... zijn goede redenen voor een inbraak. Ook laptops en GSM's zijn een populair doelwit. Over het algemeen gaat het hier over producten die gemakkelijk verkoopbaar en vervoerbaar zijn. Soms houdt men de middelen zelf, soms heeft men deze nodig om een verslaving in stand te houden. In dit laatste geval spreken we van verwervingscriminaliteit omdat het geld de inbreker toegang moet geven tot drugs, alcohol of de gokhallen.

Naast geld stelen om te 'overleven', spraken de gedetineerden ook van geld stelen om te 'leven' en 'luxueus te leven'. Het komt natuurlijk voor dat personen inbreken om noodzakelijke levensmiddelen te financieren, zoals eten en drinken. Soms wordt het geld echter gebruikt om er een snoepreisje van te maken of zich een mooie auto aan te schaffen. Illegalen zullen daarentegen de buit opsturen naar het land van herkomst om de familie te ondersteunen.

Wat wordt met de buit gedaan?

Tijdens het onderzoek is ook gepeild naar het helingcircuit: waar zetten inbrekers hun buit af? Uit de gesprekken met gedetineerden is hier niet veel over duidelijk geworden. Deze informatie schermt men immers graag af. Wat de onderzoeksequipe toch te weten is gekomen:

Goud wordt vaak doorverkocht aan een juwelier. Hoewel deze laatste veelvuldig aan controle wordt onderworpen, blijkt dit allesbehalve afschrikwekkend te zijn. Dezelfde opmerking werd gemaakt ten aanzien van de pandjeshuizen. Daar worden ook veel gestolen goederen afgezet.

De afzetmarkt kan zowel in het binnen- als het buitenland gelegen zijn. De landen die worden genoemd zijn België (voornamelijk stad Antwerpen), Frankrijk, Nederland, Duitsland en Zwitserland. Enkele Albanezen sturen het gestolen geld op naar het land van herkomst en ook het ruilen van goederen komt voor. Hoe dit laatste precies in zijn werk gaat, dat heeft de onderzoeksequipe echter niet kunnen achterhalen.

Na de inbraak worden de goederen doorgaans in een mum van tijd verkocht, tenzij ze voor eigen gebruik bestemd zijn.

De inbreker en gevangenschap?

De onderzochte populatie is in hoofdzaak recidivist. Dit impliceert dat zij telkens opnieuw in de gevangenis terecht komen. Uit de gesprekken met de gedetineerden blijkt dat zij achter het aloude adagium: 'detentie als *ultimum remedium*' staan.

In het kader van dit onderzoek werd immers onderzocht in welke mate inbrekers zich laten afschrikken door politie en gevangenis. Een opvallende vaststelling is dat opsluiting niet als afschrikwekkend wordt ervaren. Zeker wat betreft een inbraak, wordt de kans op gevangenschap dan ook vrij laag geschat. Uit de onderzoeksresultaten blijkt wel dat meer dan de helft van de inbrekers rekening houdt met, denkt aan of angst heeft voor de politie terwijl men inbreekt. Men heeft men andere woorden meer schrik voor de politie, dan voor de gevangenis. Dit gevoel is bovendien sterker aanwezig bij recidivisten. Degenen die nog niet in aanraking zijn gekomen met de politie schatten een confrontatie hiermee vrij laag in: onder meer de lage moeilijkheidsgraad van het delict bevordert de gepercipieerde lage pakkans.

De bevroegde gedetineerden trekken de werking van de gevangenis sterk in twijfel. Het feit dat de respondentenpopulatie volledig uit recidivisten bestaat, doet bovendien twijfelen aan de effectiviteit en efficiëntie van gevangenschap.

Uit het onderzoek is gebleken dat er voldoende mogelijkheden en argumenten zijn om voor een alternatieve afhandeling te pleiten. Zo hebben de respondenten te kennen gegeven dat ze onvoldoende beseffen welke impact de inbraak heeft op slachtoffers. Zij kwamen maar tot dit inzicht tijdens informatiesessies. Door dergelijke initiatieven aan te moedigen, verwerft de dader niet alleen inzicht in het slachtofferschap, maar kan hier ook een preventieve werking van uitgaan.

Bovenstaande opent ook mogelijkheden voor herstelbemiddeling. Een woning-inbraak brengt hoe dan ook destructieve gevolgen met zich mee in hoofde van het slachtoffer. Deze vraagt zich voortdurend af: 'waarom ik?' De dader is de enige persoon die deze vraag correct kan beantwoorden.

Bij inbreken gaat het vaak over een routineactiviteit waarin de gedetineerde hervalt van zodra hij de gevangenis verlaat. Het idee van de vicieuze cirkel komt hier ter sprake: vrijkomen zonder geld, huis en werk drijft iemand tot herval. De structurele en sociale hulp gericht, op rehabilitatie en resocialisering in de gevangenis, moet

volgens de gedetineerden dan ook worden verbeterd. Er moet aandacht worden besteed aan financiële ondersteuning (bijvoorbeeld budgetbegeleiding), huisvesting, werkgelegenheid en ga zo maar door. Verscheidene keren werd ook het belang van een begeleiding voor druggebruikers aangehaald. Voor al deze personen is naast structurele hulp (zoals professioneel, financieel, ... vlak), ook sociale begeleiding belangrijk.

2.2. De inbreker: hoe doet hij het?

In het onderzoek is ook gericht op zoek gegaan naar een antwoord op de vraag: hoe gaat een inbraak concreet in zijn werk? Bij het in kaart brengen van de modus operandi hebben een aantal gedetineerden hun 'beroepsgeheim' ingeroepen. Zij willen hun gewoonten niet delen met de rest van de wereld omdat ze dit niet gewoon zijn, of omdat ze achterdochtig zijn. Degenen die wel openhartig met de onderzoeksequipe hebben gesproken, hebben ons het volgende geleerd:

Op zoek naar een geschikte woning

De meerderheid van de inbrekers bereidt een inbraak intensief voor of onderneemt een (kleinschalige) zoektocht naar een geschikt huis. Hierbij wordt dan vooral uitgekeken naar situationele kenmerken, zoals de aanwezigheid van bewoners, licht of lawaai binnenshuis, toegangswegen, vluchtwegen, ingangen, moeilijkheidsgraad, het geïsoleerde karakter van het huis, alarmsystemen, politiepatrouilles, ...

Uit het onderzoek is gebleken dat daders van woninginbraken geen grote afstanden afleggen om een feit te plegen. Natuurlijk kunnen factoren als het beschikken over een transportmiddel, leeftijd, de vrees om herkend te worden, gemakzucht, ... maken dat men zich meer of minder aan dit patroon houdt.

Naast het observeren of zich informeren, wordt er ook veel gewerkt met tips. Deze worden opmerkelijk genoeg vaak doorgegeven door personen die op de één of andere manier een relatie hebben met het slachtoffer. Het gaat hier over diens familie, vrienden of kennissen. Bij een bedrijfsdiefstal zijn het over het algemeen (ex-)werknemers die informatie doorgeven over het beveiligingssysteem, toegangswegen, de mogelijke buit, De bedrijfswereld moet dan ook bewust gemaakt worden van het feit dat er voorzichtig moet worden omgesprongen met gevoelige informatie. Bovendien kan een efficiënte *screening* van potentiële personeelsleden deze

problemen voorkomen. Ook burgers moeten een grotere oplettendheid aan de dag leggen bij het doorgeven van informatie. Men weet immers nooit bij wie dit terecht komt.

In het beslissingsproces spelen natuurlijk de aanwezige beveiligingsmaatregelen een belangrijke rol. Ongeveer de helft van de daders heeft te kennen gegeven dat een alarm afschrikwekkend is. Bij het afgaan van een alarm zal men ofwel weglopen ofwel zeer snel diens slag slaan. De respondenten hebben ook een tipje van de sluier opgelicht als het over het ontmantelen van deze installaties gaat. Hieruit blijkt onder andere dat een stil alarm moeilijker te omzeilen is dan een luid. In dit laatste geval volstaat vaak een geluiddempend schuim waardoor het alarm bijna onhoorbaar wordt. Om te weten hoe een alarm werkt en dus ontmanteld kan worden, durft de inbreker zich ook wel eens te informeren bij een winkel. Verder is naar boven gekomen dat de angst voor het alarm toeneemt van zodra men niet weet met wie of met welke dienst het verbonden is. Naast een alarm wordt ook de hond als afschrikkende factor aangehaald. Hierbij is de mate van afschrikking natuurlijk in grote mate afhankelijk van het soort hond. Sommige inbrekers geven aan dat ze de hond afleiden met een stuk vlees of een slaappil. In veel mindere mate is de bewakingscamera of het aanspringend licht ter sprake gekomen: deze hebben slechts een zeer beperkt afschrikwekkend effect. Een aantal keer is het belang van een meerpuntenslot opgeworpen, omdat dit een inbraak allesbehalve eenvoudig maakt. Dit betekent immers dat men meerdere sloten moet forceren vooraleer de deur open gaat.

Vermijdingsstrategie

Eerder hebben we vermeld dat inbrekers een aantal principes naleven, zoals het vermijden van de aanwezigheid van inwoners of het uit de weg gaan van geweld. Dit zijn net zo goed principes, als een bewuste vermijdingsstrategie. De dief vreest immers niet alleen voor een confrontatie – en dus de kans op het gebruik van geweld –, maar evenzeer de straf die zwaarder zal uitvallen omdat diefstal met geweld of bedreiging een verzwarende omstandigheid betreft.

Om te controleren of de inwoners aanwezig zijn, worden allerhande technieken toegepast. De meest populaire – en voor de hand liggende – techniek is ongetwijfeld het aan- of opbellen. De dief zal dan aan de deur bellen of de inwoner opbellen om na te gaan of deze thuis is.

Een inbreker kan ook op basis van een eenvoudige observatie bepalen of de inwoner thuis is. Een volle brievenbus, rolluiken die maar half naar beneden zijn gerold, de afwezigheid van licht of lawaai in het huis, de boodschap op het antwoordapparaat (*'We zijn met vakantie!'*) geeft natuurlijk ook het één en ander weg, dichtgetimmerde toegangen, water en stroom die werden afgesloten, Deze kenmerken kunnen echter allemaal – en op een eenvoudige manier – worden verholpen. De burger moet hier dan wel op attent worden gemaakt.

Hoe raakt een inbreker binnen?

Over het algemeen kan gesteld worden dat een inbreker ondanks beveiligingsmaatregelen toch vaak een huis kan binnendringen. Lukt dit niet snel genoeg, dan verplaatst men zich simpelweg.

Uit de interviews blijkt dat de meerderheid van de inbrekers binnen raakt in een huis door middel van materiaal of mankracht. Bij de eerste variant kan gedacht worden aan een schroevendraaier of koevoet. Door deze ter hoogte van het slot te plaatsen, kunnen deuren en ramen relatief gemakkelijk opengebroken worden. Afgezien hiervan kunnen deuren ook ingebeukt worden of worden ramen uitgesneden. Slechts enkele daders wijzen op het gebruik van valse sleutels of inklimming. Het bij- of namaken van sleutels blijkt dan ook geen sinecure, voornamelijk omdat een certificaat moet worden voorgelegd aan de sleutelmaker.

Vaak blijkt de moeilijkheidsgraad van een inbraak zeer laag te liggen. Enerzijds worden er namelijk maar weinig efficiënte en effectieve beveiligingsmaatregelen getroffen, anderzijds is de burger erg onoplettend. Deze laatste is bij tijden immers nogal nonchalant. Zo worden deuren of ramen opgelaten: ramen op de beneden- en bovenverdieping, dakraampjes of raampjes aan de deur. Cilindersloten of de sleutel in het slot laten steken, vergemakkelijken ook het werk van de inbreker. Verder worden ramen en deuren nauwelijks dubbel op slot gedaan en staat de deur van de garage en het tuinhuis open. Vooral deze laatste twee plekken kunnen voor een potentiële inbreker een grote hulp betekenen. In tuinhuisen en garages wordt immers vaak materiaal opgeslagen waarmee gemakkelijk in een woning binnendrongen kan worden. De ladder om bij een openstaand raam op de eerste verdieping te komen, is hier een klassiek voorbeeld van.

Een bijkomende factor in het beslissingsproces van de dader is het materiaal waaruit de deuren en ramen zijn vervaardigd. Oude ramen en deuren stemmen de dief

gelukkig omdat zij gemakkelijk te forceren zijn. De modernere versies met dubbel glas zijn moeilijker te omzeilen.

Vaak kan de inbreker ook handig inspelen op voorspelbaar gedrag van bewoners. Zo worden maar al te vaak sleutels verstopt op plaatsen waar men dit het meest verwacht: onder de mat, boven de deurlijst, in de bloempot, ...

Het afschroeven van koepels en het doorknippen van de sloten die bevestigd zijn aan keldergaten, zijn andere technieken om binnen te gaan.

We leren hier dus een belangrijke les: burgers kunnen op een vrij simpele manier beveiligingsmaatregelen treffen. Maar hier wringt het schoentje. De maatregelen worden immers niet altijd (op de juiste manier) toegepast en als men de maatregelen wel toepast, dan past men het gedrag hier niet op aan. De burger moet er met andere woorden bewust van worden gemaakt dat bepaalde gewoontes een inbraak vereenvoudigen.

Enmaal binnen, worden de huizen systematisch doorzocht: in de eerste plaats de slaapkamer en vervolgens het salon en de bureau. Deze volgorde houdt men aan omdat men op de plekken die men eerst aandoet de meeste buit verwacht. In het totaal zal men binnen 15 minuten de inbraak afronden. Doorgaans worden meerdere feiten op één dag gepleegd, met een gemiddelde van drie à vier.

Alleen of in groep?

De meerderheid van de inbrekers gaat niet alleen op pad. Meestal gaat het over een groep van twee à drie personen. Het fenomeen van rondtrekkende dadergroeperingen kwam slechts bij twee respondenten ter sprake. Dit onderzoek kan hier dan ook geen onderbouwde uitspraken over doen.

Zowel samen als alleen op pad gaan, heeft een aantal voor- en nadelen.

Samen inbraken plegen, verhoogt de efficiëntie en snelheid, maar: de buit moet gedeeld worden en ook is de kans op verlinking groter. Als de feiten alleen gepleegd worden, dan heeft men de maximale controle op hetgeen er gebeurt, is er een minimaal risico op verlinking en een lagere strafmaat bij betrapting.

Als een dief in de nacht?

Hoewel de meerderheid van de inbrekers onopvallend te werk gaat, staan sommigen hier niet bij stil.

Terwijl enkelen niet stilstaan bij een passende inbrekersoutfit, zullen anderen er een ware inbrekersgarderobe op nahouden. Het inventieve karakter van de inbreker uit zich in geluidsdempende oplossingen, de creatie van vluchtroutes, het vermijden van sporen en schade,

Wat kan de burger doen?

De burger lijkt voldoende bekend met de vele mogelijkheden die zij heeft op het vlak van technopreventie. Deze kennis wordt in meer of mindere mate toegepast, hetgeen betekent dat de burger zich bewust is van het feit dat hij of zij slachtoffer kan worden van een inbraak. Problematisch blijft echter het geringe aanpassingsvermogen van de burger. Door triviale gewoonten niet aan te passen, worden de positieve effecten van technopreventieve maatregelen teniet gedaan. Open deuren en ramen of de sleutel op voor de hand liggende plaatsen verstoppen, maken het een inbreker dan ook erg gemakkelijk. Deze patronen moeten doorbroken worden om in combinatie met technopreventieve maatregelen een woning zo inbraakveilig als mogelijk te maken. Zelfs de inbrekers die voor dit onderzoek geïnterviewd werden, hekelen de onoplettendheid en het nonchalante karakter van de burger.

Wellicht kan veronderstelt worden dat het lakse gedrag van de burger te wijten is aan het feit dat situationele preventie te sterk benadrukt wordt. Door voortdurend te wijzen op het feit dat burgers aan technopreventie moeten doen, wordt vaak over het hoofd gezien dat zij eerst en vooral hun eigen gedrag moeten aanpassen. Een technopreventief adviseur dient hier dan ook zeker aandacht aan te besteden. Situationele preventie biedt dan ook maar een gedeeltelijk antwoord op inbraak en is niet het enige en allesomvattende antwoord.

Een goed beveiligd huis is een huis waar diverse maatregelen gecombineerd worden en het gedrag van de bewoners is aangepast aan deze beveiligingsmaatregelen. Natuurlijk moet hierbij vermeld worden dat een toename aan beveiliging als nefaste consequentie een toenemende kans op het gebruik van geweld of bedreiging heeft. Dit is dan ook de reden waarom het geen zin heeft om van een huis een burcht te maken. Er dient met andere woorden een evenwicht te worden

nagestreefd tussen het aantal en de draagwijdte van de beveiligingsmaatregelen enerzijds en de leefbaarheid van de woning anderzijds.

Het valt overigens op dat respondenten spreken van de onverschilligheid van buurtbewoners, hetgeen hun werk vergemakkelijkt. Als een alarm afgaat, als vreemde mensen de tuin van een woning betreden, ... burens reageren niet en laten de inbrekers hun gang gaan. Wat dit betreft, moet er dus nog gesensibiliseerd worden.

Wat kan de politie doen?

De politie is één van de belangrijke spilfiguren in de strijd tegen woninginbraken. Zij moeten in eerste instantie met het verschaffen van technopreventief advies de burger met raad en daad bijstaan.

Als een inbraak eenmaal heeft plaatsgevonden, moet zij echter ook doortastend optreden. De politie wordt dagelijks geconfronteerd met inbraken, zodanig veel zelfs dat de afhandeling ervan een routinetaak wordt. Bij iedere inbraak moet men zich echter afvragen welke gevolgen dit heeft voor het slachtoffer. Een inbraak is immers het binnendringen in de privésfeer: één van de ergste dingen die een burger kan overkomen. De politie is de eerste en vaak de enige contactpersoon bij het slachtofferschap en speelt dus een belangrijke rol. Door blijvend een band van wederzijds vertrouwen te stimuleren tussen burger en politie kan het contact tussen de beide worden verbeterd.

De politie dient ook snel en efficiënt te handelen bij een melding en dit ondanks het feit dat het 'dagelijkse kost' is. Zij moet verder door diverse informatiecampagnes de burger sensibiliseren om de gepaste maatregelen te nemen en aangifte te doen van een inbraak.

3. Wat leren we uit dit onderzoek?

Over het algemeen bevestigt deze studie ons wat al geweten is. Toch heeft de onderzoeksequipe een aantal interessante leerpunten kunnen formuleren:

3.1. *Het dominante karakter van situationele preventie*

Bij de preventie van woninginbraken wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan situationele technopreventie. Men gaat hierbij uit van de veronderstelling dat de rationele keuze aan de basis ligt van het criminele gedrag van de inbreker.

Rationele keuzeperspectieven benaderen crimineel gedrag als het resultaat van een afweging van kosten en baten. Het preventiebeleid richt zich in dit perspectief dan ook voornamelijk op omgevingsgerichte *triggers* die criminele actie faciliteren. Door de fysieke omgeving te manipuleren, *target hardening*, omgevingsaanpassingen en andere maatregelen, ... krijgen mensen het gevoel dat ze controle hebben over hun angst voor criminaliteit. De burger mag echter niet denken dat met het nemen van beveiligingsmaatregelen de kous af is. Zij moet immers haar triviale gewoonten, die haar vatbaar maken voor een inbraak, afleren. Verder moet men zich ervan bewust zijn dat door de hoeveelheid maatregelen die momenteel getroffen worden, inbrekers genoodzaakt zijn om gewelddadiger te werk te gaan. Hier moet dus een goed evenwicht in gevonden worden. Bovendien moet vermeden worden dat de commerciële markt (potentiële) een slaatje slaat uit slachtoffers door hen onnodige en zware investeringen aan te smeren.

Men kan zich afvragen: is het niet zo dat hoe meer mensen verplicht worden om na te denken over hun kans op slachtofferschap, hoe meer de angstgevoelens worden aangewakkerd? Ook wat dit betreft, dient een evenwicht gezocht te worden tussen een efficiënt preventief advies en het nodeloos paranoïde maken van mensen. In elk geval blijkt dat de verschillende bouwkundige, elektronische en organisatorische maatregelen bij de burger bekend zijn, maar te weinig worden toegepast. Hier moet met andere woorden duidelijker en indringend over gecommuniceerd worden.

Het ingrijpen op een situatie, bijvoorbeeld door de sociale controle te verhogen, bouwkundige aanpassingen door te voeren of het beperken van de toegankelijk-

heid zijn tastbare verdedigingsmechanismen die maken dat de burger zich veilig voelt. Situationele aanpassingen vergen bovendien vaak geen grote inspanningen. Andere preventievormen, zoals sociale preventie, zijn veel minder vatbaar voor de burger en hebben dan ook een kleinere impact. Toch moeten beide vormen worden gestimuleerd omwille van redenen die al eerder werden aangehaald.

3.2. De inbreker gestopt?

Een tweede belangrijke vaststelling is dat burgers denken dat ze met het treffen van technopreventieve maatregelen de inbreker kunnen stoppen. Ze vertrekken vanuit de *'rational choice'*-gedachte: *'Als we een goed slot plaatsen op de deur, dan zullen ze wel weggaan na 5 minuten'*. Dit is natuurlijk niet altijd waar. Enkel het nemen van meerdere maatregelen en de goede toepassing (geen voorspelbaar gedrag!) ervan kan een inbreker ontmoedigen.

3.3. Integraal en geïntegreerd

Om efficiënt te kunnen inspelen op inbrekers is het noodzakelijk om stil te staan bij de redenen die een persoon aanzetten tot het plegen van deze feiten. Vooral snog overheersen de technopreventieve maatregelen op de wil om inzicht te krijgen in de drijfveren van de dader. Wat dit betreft, is er dan ook sprake van een zekere desinteresse en zorgeloosheid ten aanzien van deze dader.

Deze vaststelling heeft de onderzoeksequipe ertoe aangezet om ook de sociale benadering van dit criminaliteitsfenomeen onder de aandacht te brengen. Straat-hoekwerk, buurtwerk, opbouwwerk, ... al deze initiatieven dienen gestimuleerd te worden om tijdig en preventief in te spelen op personen die het risico lopen op zich te laten verleiden tot woninginbraken. De geïnterviewden hebben gewezen op gebrekkige vormen van begeleiding, het recidiverende karakter van het gedrag, vicieuze cirkels en ga zo maar door.

Uiteraard is in het bovenstaande een taak weggelegd voor een veelheid aan actoren. Veiligheid is immers nog altijd een taak van iedereen. Hiervoor moet een goede communicatie gewaarborgd worden tussen de verschillende schakels in de veiligheidsketen (waaronder het middenveld en de politie), maar moeten burgers

onderling ook beter leren communiceren. Deze integrale veiligheidsgedachte raakt diverse bevoegdheidsdomeinen van diverse federale, regionale en lokale overheden. Dus: een doorgedreven beleidsafstemming tussen gemeenten en districten, zones, wijken, arrondissementen, provincies, gewesten, federale overheden en internationale gemeenschappen. Alleen door het maken van verticale en horizontale afspraken kan deze problematiek terdege aangepakt worden.

Nota's

Nota's

■ Publicaties wetenschappelijk onderzoek Veiligheid en Preventie

- Nummer 1: Jongeren en openbaar vervoer
- Nummer 2: Gemeentelijke Administratieve Functies
- Nummer 3: De nieuwe functies inzake veiligheid
- Nummer 4: Woninginbraken

■ Inhoudstafel

Voorwoord	4
<hr/>	
1. Het onderzoek: methodologie	6
<hr/>	
2. De resultaten	8
<hr/>	
2.1. De inbreker: wie is hij?	8
<hr/>	
2.2. De inbreker: hoe doet hij het?	15
<hr/>	
3. Wat leren we uit dit onderzoek?	21
<hr/>	
3.1. Het dominante karakter van situationele preventie	21
<hr/>	
3.2. De inbreker gestopt?	22
<hr/>	
3.3. Integraal en geïntegreerd	22
<hr/>	
Nota's	24
<hr/>	
Inhoudstafel	27

Woninginbraken zijn een belangrijk aandachtspunt in het federale én het lokale veiligheids- en preventiebeleid. In de loop der jaren zijn veel initiatieven ontwikkeld met de bedoeling om een halt toe te roepen aan dit fenomeen en het terug te dringen. Toch blijft de vraag naar (ver)nieuwe(nde) preventieprojecten en -maatregelen groot.

De Algemene Directie Veiligheid en Preventie heeft de studie 'woninginbraken: diefstalpraktijk en preventiebeleid' laten uitvoeren om te onderzoeken hoe een inbraak concreet plaatsvindt. Verder is het de bedoeling om het door ons ontwikkelde preventiebeleid aan deze inzichten te toetsen en eventueel aan te passen.

Wenst u **extra exemplaren van de brochure**, dan kunt u deze bestellen per mail infodoc@ibz.fgov.be of fax 02/557.35.22.
De brochure is ook beschikbaar op www.besafe.be
(rubriek 'Onze publicaties')

Het boek 'Inbreken is mijn vak. Textuur en praktijk van woninginbraak' is te bestellen bij Boom Juridische Uitgevers (Isabel Verwee, Paul Ponsaers en Els Enhus).

Algemene Directie Veiligheid en Preventie

Waterloolaan 76
1000 Brussel

T 02 557 33 99
F 02 557 33 67

vps@ibz.fgov.be
www.besafe.be

Veiligheid en Preventie
Sécurité et Prévention

